List 50. **NOVICE** Tečaj LVIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino preje ma upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 14. decembra 1900.

Politični oddelek.

Volitev v V. kuriji.

V sredo se je vršila volitev državnega poslanca iz splošnega volilnega razreda na Kranjskem. Izid volitve je bil že v naprej popolnoma gotov. Vsakdo je vedel, da zmaga v tem razredu tisti kandidat, ki ga podpira duhovščina, in da propade vsak kandidat, proti kateremu pojde duhovščina v boj. Izvoljen je bil torej kandidat katoliško-narodne stranke gosp. dr. Šusteršič.

V naši deželi ni kandidata katoliško-narodne stranke v nobenem volilnem okraju tako lahko zmagati, kakor v splošnem volilnem razredu. Volilni okraj, ki ga obsega ta razred, je velikanski. Ta razred obsega celo deželo Kranjsko. Kdor hoče v tem razredu zmagati, mora imeti na razpolaganje velikanski agitacijski aparat, mora imeti svoje agitatorje v vsaki občini, tudi v zadnji hribovski vasi in mora leto in dan prirejati shode, da ga spoznajo volilci, katerih večina v tem razredu je brez vsake politične omike, in da z najabsurdnejšimi „šlagerji“ preslepiti. In še v tem slučaju bi bila bitka jako težka, in zmaga skoro nemogoča.

Dr. Šusteršič je torej jako dobro računal, ko je kandidiral v tem razredu. Vedel je, da se mu v tem splošnem volilnem razredu ni bati resničnega boja, da bo tu najlaglje in najceneje zmagal. Vedel je pa tudi, da v nobenem drugem volilnem okraju ne more računati na zanesljivo zmago, ker bi bila napredna narodna stranka koncentrirala vse svoje moči na dotični okraj, in da bi šla z vzemi sredstvi v boj zoper njega.

Zmagal je dr. Šusteršič z velikansko večino, toliko laglje, ker ni bilo proti njemu nikake prave agitacije. Napredna narodna stranka se je vrgla na kmetske občine, v prvi vrsti na notranjske in dolenske in tam se pokaže, koliko uspeha je dosegla s svojo agitacijo.

Zmago v splošnem volilnem razredu pa bo katoliško-narodna stranka drago plačala. Ne mislimo tu na denarne žrtve, katere si je naložila katoliško narodna stranka, in katere morajo biti z ozirom na razsežno agitacijo uprav kolosalne, kar je sicer ob sebi umevno, nego v mislih imamo moralne posledice, ki jih bo imel način agitacije za duhovščino.

Mi smo bili vedno pri tistih, ki so zastopali mnenje, da gre duhovščini v vodstvu slovenskega naroda odlično mesto. Nikdar nismo duhovščine podili iz političnega življenja, nikdar nismo zahtevali, naj se duhovščina ne udeležuje političnih bojev. Tudi danes stojimo na tem stališču in priznamo odkrito, da je duhovnik ravno tako državljan, kakor vsaki drugi človek, da ima prav tiste politične in državljanske pravice, kakor vsak, in da zato sme tudi politično agitirati. kolikor hoče.

Ravno tako pa smo bili vedno prepričanja, da cerkev ni pravi prostor za politično agitacijo. Duhovnik ima mej svojimi farani dovolj osebnega vpliva in vedno toliko veljave, da mu ni treba politike vlačiti v cerkev, v spovednico, k izpraševanju, da mu ni treba cerkvenih reči umešavati v politiko, in da mu ni treba s cerkveno avtoriteto nastopati v političnih bojih.

To pa se je letos zgodilo in sicer še v veliko večji meri kakor poprej. Naš namen ni, pisati rekriminacij, le kot kronisti naj zabeležimo, da je postopanje jednega dela duhovščine provzročilo silno pohujšanje, in da si je duhovščina, ki mora vender živeti mej ljudstvom in z ljudstvom, s svojo letošnjo agitacijo nakopala velikansko sovraštvo. Mi to iskreno obžalujemo. Po našem skromnem mnenju je to slaba tolažba, ako pravi duhovščina, da si je nakopala sovraštvo samo tistih ljudi, ki jej v političnih zadevah itak niso hoteli slediti, in ki so tudi pri volitvah stali v boju proti njej, oziroma proti njenemu kandidatu. To je sicer resnično, ali če so ti ljudje stali tudi proti duhovščini, je niso sovražili, nego le nasprotovali njenim političnim težnjam. Zdaj pa se je, ker pritisk vedno provzroči protipritisk, to nasprotstvo v

mnogih krajih prelevilo v sovraštvo in psihologično naravno je, da se pri strastnejših ljudeh raztegne sovraštvo do duhovščine tudi na cerkev in na vero.

Zmagal je pač dr. Šusteršič, ali trpela bo po tej zmagi le cerkev in religijoznost, in to je tako velika škoda, da je uspeh pri volitvi ne odtehta.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Od časa do časa strese ministrskega predsednika Körberja kurja polt, in tedaj začne narodom pihati na dušo. V ogrskem parlamentu je te dni ministrski predsednik razpravljal tudi o eventuvalnosti, da cislitvanska ne bo mogla zadostiti pogojem cislitvansko-ogrske nagodbe. Kaj je mislil ogrski ministrski predsednik s tem reči, je lahko uganiti. Cislitvanska je doslej potom cesarskih naredb vse storila, kar se je zahtevalo, da ostane nagodba intaktna, in ker bo tudi v prihodnje s § 14. lahko uveljavila vsako, na nagodbo se nanašajočo postavo, je brez dvoma, da je Széll imel pri svojem govoru v mislih eventuvalnost, ko se v dunajskem parlamentu ne bo dalo izvršiti volitev delegacije. Za ta trenotek suše Madjari, kot dalekovidni politiki, že zdaj svoj smodnik. Madjari se nam seveda tudi tedaj ne bodo izneverili, Széll je grozil z obljubo, da je tudi za ta slučaj oskrbljeno za skupne zadeve in za skupne interese. To se pravi: Madjari bodo dovolili, da smejo avstrijski davkoplačevalci tudi brez privoljenja delegacij plačevati $^2/_3$ vseh skupnih izdatkov. Ministrski predsednik Körber se je seveda takoj ustrašil, in njegovi časopisi svare „avstrijske narode“ naj postanejo ponižni, sicer se zgodi grozna nesreča, da razpade dualizem. Gospod plem. Körber pa se jako moti, ako misli, da se narodi te možnosti boje. Ravno nasprotno: V tej državi ga kmalu ne bo človeka, ki bi razpada dualizma ne smatral za odrešenje. Koliko se vlada trudi, da bi oživela državni zbor, in še za to ne more razgreti narodov, kaj še da bi jih razgrela za dualizem. Ta odrvenelost, ta brezobzirnost naroda za tiste institucije, na katerih je merodajnim krogom največ ležeče, kaže očitno, kar se vedno bolj in bolj odvračajo narodi od države. Narodom je postalo čisto vse jedno, kaj se zgodi z državo, in to je slabo znamenje.

Deželni zbori. — Dne 10. decembra se je sešel prvi izmed sklicanih deželnih zborov, namreč dalmatinski. Že v prvi seji se je pokazalo, kakšno nevoljo je obudil dogovor mej dunajsko in peštansko vlado glede bosanskih železnic. Tekom prihodnjih dni se snidejo drugi deželni zbori. Zlasti zasedanje češkega deželnega zbora dela vladi velike preglavice, ker namerava češki radikalec dr. Baxa sprožiti razpravo o deklaraciji presumptivnega prestolonaslednika nadvojvode Franca Ferdinanda.

Volilno gibanje. — Skoro v vseh kronovinah se vrše sedaj volitve volilnih mož. V obče so stranke ohranile svojo posest, le tu in tam se utegne zgoditi kaka prememba. Najzanimivejši pojav celega volilnega gibanja je, da so socialni demokratje na Češkem mogočno nazadovali. Vsakdo bi mislil, da mora socialna demokracija v industrijalni češki znatno napredovati, v tem ko se je pri volitvi volilnih mož izkazalo, da izgublja teren pod nogami. Nemški nacionalci so socialnim demokratom stališče tako podkopali, da bodo socialni demokratje izgubili samo na Češkem tri mandate.

Proti knezu Lobkovicu. — Praški časopis „Budivoj“ je priobčil te dni prav zanimivo razkritje. Sporočil je, da skušajo gotovi krogi izpodriniti češkega deželnega maršala kneza Jurija Lobkovica in na njegovo mesto spraviti nemškega liberalca kneza Fürstenberga. Lobkovic je energičen in se malo meni za želje kacega ministrskega predsednika, vrh tega pa je odločno češkonarodnega mišljenja, in zato bi ga Nemci radi odstranili.

Bolgarska. — Te dni je ministrstvo vsled konflikta z narodnim sobranjem odstopilo. Šele po dolgih, večkrat ponesrečenih prizadevanjih, sestaviti novo vlado, je to nalogo prevzel bivši ministrski predsednik Ivančov. Posledica tega bo, da se razpusti sobranje.

Vojna v južni Afriki. — Zadnje dni se poroča, da so Angleži zopet dosegli neke uspehe. Žal, da Krüger ni mogel v Evropi ničesar opraviti. Kraljica nizozemska je staremu prezidentu pojasnila, da je nemogoča vsaka intervencija, ker ni zanjo pridobiti ne Nemčije, niti Francije. Krüger je vsled tega opustil nameravano potovanje na Rusko. V angležkem parlamentu je vlada povedala, da hoče anektirani južnoafriški republiki utelesiti Kaplandijo in jima sčasoma dati avtonomijo.

Obrtnija.

Knjižne tirjatve.

Neštevilnokrat se je že razpravljalo o potrebi, omogočiti trgovcem in obrtnikom, da svoje v knjigah vpisane tirjatve lahko v denar spravijo. Zdaj imata trgovec in obrtnik včasih izredno dolgo svoje tirjatve samo na papirju, mej tem, ko morejo sami delati drugod dolgove in plačevati od njih obresti samo, da gre njih obrt dalje.

To niso zdrave razmere, in ponekod se trgovci in obrtniki že dolgo časa bore, da bi se jim na kateri koli način naredilo konec. Odkazani so v tem oziru v prvi vrsti pač le na samo pomoč, zakaj država ne bo in ne more glede teh razmer skoro ničesar storiti.

V Gradcu so se te dni trgovci in obrtniki dogovorili z nekim denarnim zavodom, da bodo odslej na svoje knjižne tirjatve lahko dobivali denar in jim ne bo več treba, se zadolževati in od teh dolgov obresti plačevati, v tem, ko imajo pri ljudeh svoj denar.

Po tem dogovoru z navedenim denarnim zavodom razdele se vse tirjatve v take, ki so že zapadle in v take, ki še niso zapadle. Postopalo pa se bo na ta način, predpostavljaje, da upnik hoče in more plačati, da bo trgovec ali obrtnik denarnemu zavodu dal pooblastilo, da sme tirjatev iztirjati, da sme dolžnika opominjati in da ga sme tožiti. Trgovec ali obrtnik ne bo nič več imel opraviti z malomarnim upnikom; odstopil ga bo takorekoč denarnemu zavodu, ki bo potem denar iztirjal.

Važnejše so določbe glede še ne zapadlih tirjatev. V tem oziru določa omenjeni dogovor naslednje:

1.) Ako prizna dolžnik svoj dolg, izplača denarni zavod upnika dve tretjini njegove tirjatve in se potem dogovori z dolžnikom, kateremu dovoli lahko tudi plačevanje dolga v obrokih, v tem, ko z upnikom obračuna ko je ves dolg plačan.

2.) Upnik lahko podpiše prima menico na ordre dotičnega denarnega zavoda, katera menica se glasi na ime dolžnika. Tako menico lahko brez akcepta predloži denarnemu zavodu v eskomptiranje. Zavod predloži me-

nico dolžniku v akceptiranje, in če jo on akceptira, izplača zavod upniku celo vrednost, odbivši samo obresti.

To je gotovo jako praktično in bo brez dvoma trgovcem in obrtnikom v veliko korist. Tako jim bodo vsaj prihranjene tiste večne denarne stiske in tiste velike sitnosti in zamere z dolžniki, odvzeta pa jim bo tudi skrb, kje dobiti denar za nadaljevanje obrtovanja, katera skrb jih je zdaj velikokrat morila, zakaj to je dognana istina, da ljudje trgovcu in obrtniku nikdar radi ne plačajo njegovih tirjatev.

Ta slaba razvada se je tudi v Ljubljani zelo udomačila in zato bi bilo ljubljanskim trgovcem in obrtnikom samo na korist, če bi se kak ljubljanski denarni zavod uredil tudi tako, da bi na knjižne tirjatve trgovcev in obrtnikov dajal denar.

Štedljivo gospodarstvo in zabave ter prijetnosti življenja.

Nekateri ljudje smatrajo popivanje po gostilnah za največjo srečo in največjo zabavo, katero jim more ponujati življenje. Mislijo, da so v raju, ako se nasekajo čez mero raznih pijač, tako da se svet slednjič začne polagoma vrteti krog njih, in da jim vinski in drugi duhovi vzbude meglo pred očmi.

Nehote se človek tu domisli neke vrste blaznih ljudij v jutrovih deželah; uživalcev hašisa. Ti ljudje uživajo namreč nekako posebno drevesno smolo, hašiš imenovano, katera na človeške živce vpliva tako močno, da človek takoj po zavžitju koščeka hašiša zapade v večurno poluspanje, in da se mu zdi, kakor da bi bil v pravih nebesih, ker se njegovim očem odpira na vseh straneh sama rajska lepota. Pravijo, da človek, ki se hašišu privadi, te navade pri najboljši volji ne more opustiti nikdar več, da ga pa ta skrajno razburljiva in škodljiva zabava že čez leto dnij duševno in telesno popolnoma uniči, tako da nazadnje gotovo zblazni ali prezgodaj konča svoje bedno življenje.

Kako podobno ravnajo oni, ki v vinskem ali še huje žganjičnem omamljenju iščejo prave zabave. Propad duševnih ali telesnih sil in potrata premoženja ali pa še celo dolgovi so neizogibno zlo take strastno ljubljene zabave popivajočih veseljakov. Vsak razumen človek pač izprevidi, da se take zabave in take domnevne prijetnosti življenja nikakor in nikdar ne morejo strinjati z načeli štedljivega gospodarstva.

„To je pa krivica“, ugovarjajo burno mnogoteri nasprotniki. „Kdor si je svoj denar s trudom pridobil, sme si privoščiti tudi potrebno razvedrilo in zabavo“.

In res je! Človek ne živi, da bi le delal in se trudil, ampak potrebuje in zasluži tudi potrebnega razvedrila, ki okrepi in ponovi njegove telesne in duševne moči ter ga usposobi za uspešno nadaljno delo. Vsak razumen človek mora to priznati, in tudi mi, ki spodbujamo k razumni štedljivosti, storimo to, ne da bi s tem odrekali opravičenost in nujno potrebo zabav in razvedril. Ne, ampak pokazati hočemo v sledečem na zgledih iz vsakdanjega življenja, da si tudi štedljiv človek lahko privošči potrebno primerno zabavo. In še veliko več, skušnja kaže, da si razumno štedeči ljudje baš s štedljivostjo zajamčijo trajno prijetno življenje.

Obleko madežev, kako očistiti?

Kako sitno in neljubo je, da se primeri, kaj umazanega spraviti na nežno in drago obleko. Marsikaj človek premišlja, li bi madež, zlasti od mastnih reči, izrezal in spet zašil, ali bi vso obleko s pranjem tako dolgo — mučil, ali kaj bi? Ne eno, ali drugo ni na pravem potu. Morda v takem slučaju ustrežem marsikomu z naslednjimi vrsticami.

Ako se ti je primerilo, da si spravil madež od maščobe, (drugi se itak lahko izkrtačijo ali izperejo) na obleko, posluži se sledečega pomočka, ga odpraviti. Skuhaj prav močno in v gosto nekaj zrn divjega kostanja. Da se lažje prekuba, treba ga je prej zrezati. S takšno tekočino potem madež lepo operi, navrh pa kmalu z močnim in dobro razgretim gladilnikom pogladi. Zadnje delaj tako dolgo, da se obleka od tega posuši. Seveda paziti je treba, da se ona zraven ne osmodi, kar bi napravilo nov madež, kateremu bi ne vedeli pomočka.

Pohorski.

Poslov ni.

Čedalje močnejše se oglašajo kmetovalci s tožbo, da primanjkuje poslov. Ni jih dobiti in morda pride celo čas, ko se poreče: Srečen tisti kmetovalec, ki nima več sveta, kakor ga zamore s svojo rodbino obdelati.

Ta tožba kaže, da preti kmetijstvu tudi od te strani nevarnost, in zato je čas, da bi se začelo resno razmotrivati vprašanje. Kako je pomanjkanju poslov v okom priti?

Veliki posestniki, lastniki takoimenovanih latifundij zavzamejo glede tega vprašanja skrajno egoistično stališče. Ti pohlepneži pravijo: Poselski red naj se poostri, svobodna selitev naj se omeji tako, da bodo ljudje prikovani na svoj rojstni kraj, in zniža naj se ljudska omika, da bodo ljudje še bolj nevedni in si mogli še manj pomagati, ko sedaj.

To so nasveti, s katerimi se mi ne bomo nikdar sprijaznili, nasveti, ki kažejo kako si veliki grajščaki žele, da bi se obnovil čas tlake.

Naša sodba je, da je zoper pomanjkanje poslov le malo resničnih odpomočkov, ali nekaj jih je vender.

Mej temi pripomočki zavzema prvo mesto, zdrava zadružna organizacija. To kar se pri nas v tem oziru

*

ustvarila katoliško-narodna stranka, je navadni humburg, druzega nič in mi že tu odločno (in enkrat za vselej) protestujemo proti eventuvalnemu izkoriščanju našega stališča v gotovih „dobrih“ časopisih, ki imajo katoličanstvo vedno na jeziku, katerih mišljenje in polemiziranje pa je čifutsko.

Mi smo prijatelji poštene in zdrave zadružne organizacije, katoliška zadružna organizacija, pa je deloma šušmarska, deloma sleparska. Tudi pomanjkanju poslov bi se dalo z zadružno organizacijo odpomoči, če tudi le deloma, v toliko namreč, da bi namestovalo delo poslov — stroj, ki bi ga združeni kmetovalci skupno kupili in skupno rabili pri rabi tega stroja mogli drug drugemu pomagati.

Nadalnji pomoček je previdno in nacionalno koloniziranje. Velika posestva naj se razdele mej kmete latifundije, posvetne kakor cerkvene, nimajo nobene pravice do obstanka, in mi si pridržimo, da o priliki obširnejše o tem spregovorimo. Za danes naj le naznanimo, da nameravamo začeti tekom prihodnjega leta v tem oziru energičen boj, ker smo prepričani, da bi nobenemu Kranjcu ne bilo treba iti v Ameriko, ako bi država odpravila fidejkomise, in ako bi se samo posestva kneza Windischgraetza, kneza Auersperga in duhovniška posestva razprodala mej kmete. Mi stojimo na stališču, da naj bo ves obdelani svet last kmetov, in da naj Slovenska domovina obstoji iz kmetskih posestev.

Sedaj beže ljudje s kmetije v mesta, v premogokope in v Ameriko. Ta „beg s kmetije“ presega že davno vse naravne meje, zakaj kmetije propadajo vsled tega kar očividno.

Poleg zadružne organizacije, ki bi deloma nadomestila delo človeških rok z delom strojev, bi se dalo dobiti še nekaj pripomočkov. Obširno ne moremo o njih razpravljati, a vsaj omeniti jih hočemo.

Ako se naj kmetski posli iz premogokopov vrnejo na kmetije, treba je pred vsem organizacije, ki jim preskrbi službe. Taka organizacija bi pa ne smela služiti jednostranskim interesom. Ker pri kmetijstvu računiti z dobro voljo poslov, bi bilo treba skrbeti, da se mej delodajalci in mej delojemalci ustvari neka skupnost interesov. Posli naj bi poleg plačila v denarju ter in natura dobivali tudi še kake premije, odvisne so njih delavnosti in spretnosti. To bi posle vzpodbujalo in jih pri delu podžigalo.

Mnogo je kmetovalcev, ki sedaj po zimi brez poslov izhajajo. To je za posle jako neugodno; ker se po zimi najtežje prežive. Da bi se takim poslom omogočilo primerno izhajanje tudi po zimi, moralo bi se skrbeti za nacionalno povzdigo raznih zanemarjenih kmetijskih strok, zlasti domače industrije.

Mnogo bi se dalo tudi doseči, če bi se upeljalo kar možno ceneno obligatorno življensko zavarovanje. Seveda bi moral gospodar plačati premijo, če ne cele vsaj $^3/_4$.

Na tak in enak način se poslu ustvari nekak življenski cilj. Posel bi rad ostal na kmetiji vedoč, da preneha enkrat doba službovanja, in da si vstvari prej ali slej ekonomično samostojno eksistenco, zlasti, ako bi se poskrbelo, da bi se včasih mogel pošteno razveseljevati, ako bi se potom zakona zavaroval zoper uprav živinsko izkoriščanje, kakoršno je že zdaj po nekod v navadi, če tudi le bolj izjemoma.

Ako pa se ne bo ničesar pametnega storilo, potem bo pomanjkanje poslov od leta do leta in se bo sedanja kalamiteta s posli tako poostrila, da bodo naposled morali kmetovalci puščati svojo zemljo celo neobdelano.

J. Sirc.

Driska pri prašičih.

Neredko se pokaže le ta bolezen, ki žal navadno zahteva tudi mnogo žrtev. Takoj nenadoma napade mlade prašiče nekaj tednov še le stare, pa jih kake dni izdeluje, na kar jih mnogo pogine. Žal, da na začetek bolezni rado premalo briga.*) Ko ta dobi svojo moč, pa je navadno prepozno. Naj se toraj oglasim tukaj s par vrsticami, potrjenimi iz skušnje.

Da se, kakor rečeno, bolezni takoj iz začetka more v okom priti, treba mlado živino pogosto pregledati. Pa ne samo to, treba vsem varovati staro svinjo z mladiči vred prehlajenja, kajti ravno od tega največkrat izvira driska pri prašičih. Pameten živinorejec takšno žival, še predno skoti mlade, dobro skovari s pažom pred vsakim prepihom in mrazom. Navrh je treba dosti in toplega nastilja, da se v potrebi more žival vanjo zariti. Pomniti namreč je, da izmed vseh domačih živalij se skoti in živi ravno prešič najbolj — nago, toraj tudi mu mraz najbolj škoduje. Toraj dosti in suhega nastilja!

Pač pa ne smem ob tej priliki pozabiti neke napake z nasteljo pri svinjah. Dogodilo se je namreč že velikokrat, da je svinja v ogromni stelji svoje mlade zadušila. Ker se je nenadoma nanje vlegla. Tukaj je krivda večinoma v tem, da se je svinjam metala predolga in preobilna stelja. Dolgo praprot ali slammo treba prej vselej presekati, predno se — enako mreži — svinjam vrže.

Kadar se pa, vkljub taki postrežbi, bolezen le loti živalij, treba posebne skrbi. Najprej treba hlev in nastilje dobro skovariti s toploto in suhljadom. Potem je treba posebno, ako izvira bolezen od stare, tej dajati zato primerno hrano. Posebno zadnje vrste ajda se zato najbolje priporoča. Pač pa velja, je ne spuščati na mrzel zrak, da s prehlajenim sescem ne prinese novo moč bolezni v hlev, k mladičem.

Za te pa velja kot najbolj znano in verjetno zdravilo naslednje: Vzemi pest suhih borovnic (černic), skuhaj jih s kašo in zalivaj po dvakrat na dan bolnemu živinčetu. Ob enem seveda je treba žival varovati iz nova prehlada, je toplo odeti in na toplem držati.

*) Obžalujem, da ob tako važni zadevi g. Dular v »Živinozdravništvu« Mohorjeve družbe niti besede ni izrekel.

Če to v par dneh ne pomaga, se jako priporoča še naslednje zdravilo: Vzemi majhen košček bele krede, pa zopet toliko navadnega pečatnega voska. Oboje to zdrobi v lonček, kjer nalij navrh surovega mleka, in vse to dobro skuhaj. To se vliva po potrebi večkrat na dan in — živinče navadno okreva. Seveda na „zadnjo uro“ se ne sme čakati z zdravilom, ker takrat je navadno vsako zdravilo zastonj.

Torej tako le ljubi moji, shranjujte le mladi zarod svinj, ker le ta žival ima med vsemi še najboljo ceno, pa žal, tudi največ sovražnikov — boleznij. Pohorski.

Poučni in zabavni del.

O Frideriku Baragi.

(Spominske črtice. Narekovala na »Drenikovem vrhu« leta 1883. Antonija Drenik, rojena Baraga).

„Oče škofov in moj oče sta bila brata. Jaz sem toraj prava sestričina škofova. Škofov oče je imel Trebanjsko grajščino, moj oče so imel grad Beljnek v Moravčah.

Friderik Baraga je kot otrok izgubil očeta in prišel v Beljnek.

Ko je škofov oče nevarno zbolel, jahali so moj oče, moja mati in Žurbi — preko Ponoviče, Litije in Bogensperga v Trebnje. Na smrtni postelji so rekli stric mojemu očetu: „Ljubi Ignacij, skrbi za Franceljna! bodi mu oče“!

Kot stric in varuh so potem prevzeli moj oče v gospodarsko oskrbo Trebanjsko grajščino, varovančke: Friceljna, Tončko in Malko preselili so se s Trebnjega v Moravče.

Skupaj smo živeli otročja leta in še potem: Fricelj, Tončka, Malka; jaz, brat Janez in sestri Marija, Cilka, Loti.

Dolgo časa bil je otročji, toda če je kaj zagrešil, kaznoval je sam sebe. Šel je v prosno sobo v tretje nadstropje klečat. Ako ga ni bilo pravočasno k mizi, rekli so mama: „Le v prosno sobo ga pojdite iskat. Najbrže tam kleči“.

Krtine so mu bile vrtki. Zjutraj je takoj gledal skozi okno in nove krtine štel, potem pa prosil mamo semenov za toliko in toliko vrtkov. S semeni je potem šel od krtine do krtine. S pralico je kopice zravnaval, obsejal in seme zabrskal.

Posebno priljubljena igrača mu je bila, zvezati po 5 ali še več „pručic“ in jih prepeljavati. Ženske so bile nejevoljne, ker je vse perilo znosil, kolikor ga je dobil, ga je porabil za povezo. Še ko je s V. latinske šole prišel na počitnice, je rad s „prukami“ vozaril.

Nekatere dni pa je na travniku „Brdavs“, tam, kjer se iz petih krajev vodke zbirajo, delal mlinčke s kladvički.

Leta 1809. je bil Fricelj Baraga tretjič ali četrtič v Ljubljani. Moj oče so poslali z Reljneka hlapca z oslom, na katerem je Fricelj domu prijezdil. Šel je na Dol, sv. Heleno, čez Jeme, in potem zmirom čez hribe do Moravč. Bil je takrat 10 do 12 let star, 3 leta mlajši od mene.

Pred gradom je stala velika češplja. Pregovoril me je, da sem tudi jaz šla na njo. Ko sva bila že visoko — višje kot prvo nadstropje — reče Fricelj: „Zdaj zapojva „Gloria in ekscelsis“. Pela sva na vsa grla toliko časa, da so prišli papa in strogo ukarali: „Takoj doli! Če ne pridem s korobačem“. Fricelj je rekel: „Papa! saj ga že imate! Ne moreva doli, dokler bodete s korobačem pod drevesom“.

Ko so jedenkrat pokrivali voljnak, vabil nas je Fricelj: „Pojdite, gremo med jest“. Po lestvi smo lezli: Fricelj, Tončka, moj brat, sestra in jaz. Vzeli smo jedno „namažo“ (škatlja, ki je bila na jednem panji). K nesreči je lestva padla na čebele, te so zrojile in nas strašno opikale. Vpili smo in prihiteli so posli, potem oče in mama. Hlapec je prinesel poln škaf kislega zelja in potem smo pred uljnakom na hrbtih ležali obloženi s kislim zeljem. Več dni nismo pregledali.

Drugikrat si je izmislil Fricelj „traktament“. Določilo se je, da bo zgoraj pred kašto „miza“. Za pojedino smo imeli: hruške, marelce, breskve, ringlo, vse posušeno in z janežem potreseno. Mošta in hruševke smo tudi dobili.

Fricelj je rekel: „Ve bosta kuhale in pripravljale, jaz bodem na mizo nosil“. Imel je zato bel prtič prepasan. Za gospodarja je bil brat Janez. Sestre pa smo rekle: „Kadar bo vse na mizi, pridemo tudi me na traktament“.

Fricelj pa je dejal: „Ko bom zažvižgal, pa pridita“. Kmalu zaslišimo žvižg, in hitimo gori, toda — vse sta že snedla in spila! Sestra Marija se je od jeze jokala. Janez in Francelj sta se pa smijala . . .

Škof Baraga stanoval je v Ljubljani 8 let pri profesorju Dolinarju.

V VI. šoli se je Fricelj popolnoma spremenil. Nič več ni bil otročij, narobe, prav resen je postal. Tako pridno se je učil, da je bil prvi. Po osmi šoli je šel na Dunaj.

Dve leti je bil na visoki šoli, ko je postala sestra Amalija nevesta. Vabljen na poroko, odpisal je, da pride, če se mu obljubi, da bo dva dni in dve noči godba, da se bo zamogel pošteno naplesati. Prišel je in res strastno plesal. Po svatbi se je vrnil takoj zopet na Dunaj. Amalija se je z Beljneka možila.

Z Dunaja je Fric očetu pisal: „Le dobro oskrbujte Prebnjo. Kadar dovršim, prevzamem grajščino, vse vredim, potem pa se poročim s hčerko profesorja Dolinarja.

Oče škofov je našel 5 topov, jih hranil, potem pa Dunajski vladi izročil. Zato je prišla zanj diploma pravico do plemstva, — a prepozno. Ko je Fricelj končal „jus“, je postal na podlagi onega diploma plemenit.

Nakrat je pisal: da odpotuje z Dunaja, da bo v Krašni pustil svoje reči, po katere naj pride hlapec, on pa, da bo prišel peš domu.

Dekleta smo se ga silno veselile, in ugibale smo, kako bomo praznovale njegovo poroko. Sestra Marija ga je prva zagledala, ko je šel z Vartenberga čez travnik proti Reljneku. Vse smo skočile in mu hitele nasproti. Pri vrtu smo prišli skupaj. Vse nas je poljubil — zadnjo sestro Marijo in rekel je: „Ve ste moje sestre — to pa je zadnji moj poljub.

Nato so prišli papa. Fricelj jih je srčno objel, a takoj tudi prosil, naj gredo — če le morejo — takoj z njim v Ljubljano.

Nismo umeli, kaj vse to pomeni. Še isto noč ob 3. uri sta se odpeljala v Ljubljano. Drugi dan je izročil Trebnjo sestri Amaliji v last, sam pa vstopil v semenišče. Ko je dovršil semeniške študije, nas je povabil na primico.

Nova maša je bila napovedana ob $^1/_2$5. uri zjutraj v šenklavški cerkvi.

Vso noč smo se vozili. Pri „Maliču“ smo ostali. Papa, moje sestre Marija in Loti, škofove sestre Tončka in Amalija, in jaz.

Ob $^1/_2$5. uri je Baraga pristopil k altarju. Dva duhovna sta bila zraven in dva ministranta. Novomašnik je bral tiho sv. mašo, in mej mašo nas obhajal.

Barage potem nisem videla prej, da je prišel kot misijonar iz Amerike. Stanoval je pri sestri Amaliji v Martinčečivi hiši. Peljala sem k njemu otroke in on nas je vse blagoslovil. V druge prišel je kot škof. Stanoval je pri „Wildenmannu“. Zopet sem vas peljala k strijcu iz Amerike. Ti, „Francelj“ si bil še tako majhem, da si se vedno mene držal.

Ko sem stopila pred škofa in zagledala zlati križ in prstan, jela sem se tresti. Škof pa je rekel: „Ljuba moja, ne da mi poveš, uganem tvoje misli. Ti premišljuješ, kako čast bi mi izkazala, ko me vidiš kot škofa pred sabo? — Le misli, da si ti moja stara Tončka, prijateljica iz otročjih let, jaz pa tvoj stari Fricelj. — Igrala se pač ne bova več in krtine v Reljneku bodo imele mir.

Pogledal je vas otroke in rekel: Ljuba moja Tončka! 4 fantke in 1 punčko imaš, povej, katerega si odgojila za me — morda tega? in kazal je na Bertelna. Ta pa zbeži skozi vrata po stopnicah in domu . . .

Baraga je pisal iz Metlike, kedaj odide v Ameriko. Moj oče in Žurbi (mož stareje sestre Cilke in lastnik gradiča „Lihteneg“) sta šla po slovo. Našla sta ga še. Spal je na golih deskah. Pod glavo je imel opeko in knjigo. Bil je v talarji — neodet. Zbudil se je in vstal. Papa so rekli: „Ljubi moj! vsaj zadnjo noč bi se bolje počil“.

Baraga je pa odgovoril: „Ljubi papa, pred tremi dnevi sem razdal vse med siromake in bolnike. Zdaj nimam nič več, kakor potrebno za potovanje“.

Meni je pisal mnogo let za god. Jaz pa njemu. V dopisih je povedal tudi, kako se mu je tu pa tam godilo.

Moj oče so Trebanjsko grajščino mnogo let oskrbovali, misleč, da bo trud in strošek prišel nam otrokom k dobrem. Toda prišlo je drugače.

Ko sem se možila, sem bila stara 23 let. Zdaj sem jih stara 86 let; „Dore“ je pa star 53 let.

Fr. Drenik.

Osveta.

Spisal Zmago Kračmanov.

Prišla je ravno dvanajsta ura.

Na dvorišču vojašnice neke posadke onstran Velebita se je razdelila straža in posamezni oddelki moštva so odhajali jedva skozi velika vrata obzidanega dvorišča.

Mladi, služboimajoči kadet si je mel od veselja roke ter prezirnim pogledom zrl za odhajajočimi vojaki, saj je imel danes prvič v svojem življenju službo, inspekcijo vojašnice; bil je za dobo štiriindvajsetih ur prvi in najvišji gospod, neomejeni glavar vojašnice in od zadnjega prostaka do najstarejega narednika se mu je moralo vse klanjati ter pokorno izvrševati njegova povelja.

Ko zapusti dvorišče zadnji oddelek straže, odide kadet ponosno v stražnico, da pouči zapovednika straže, kako se ima ponašari. Da pokaže takoj svojo moč, ošteje pošteno celo stražo. Tambor moral je poklicati službene organe vsih v vojašnici nastanjenih stotnij, kateri so morali nemudoma dovesti po dva z metlami oborožena moža, da se dvorišče in dolgi hodniki vojašnice očistijo, dočim so stotnijski črevljarji in krojači dobili povelje, da z nožmi ostrgajo na večih mestih zamazane stene hodnikov.

Komaj je bilo to delo dovršeno, klical je že zopet tambor vse v „hišnem zaporu“ se nahajajoče vojake, kateri so se v par minutah zbrali pred stražnico. Toda naglost ni nikoli dobra, in gospod kadet našel je gotovo pri vsakem kako napako. Nekateri so preslabo očistili gumbe, drugi zopet jermena, nekateri so imeli prašne bajonete, drugim je manjkalo zopet par žrebljev na črevljev in — slišali so nebroj psovk. Po dovršenem pregledu so morali nemudoma omenjene nedostatke popraviti; čistilo in klelo se je po vsih sobah.

Za pol ure zbrani so bili že zopet pred stražnico. Očistili in uredili so vse kolikor je bilo mogoče. Gumbi svetili so se kakor pravo srebro, jermena so se leskétala, isto v podplatih so bili žreblji polnoštevilni; vsi so že mislili, da danes ne bode treba več nastopiti pred stražnico.

Toda naenkrat počne kadet na vse grlo vpiti, psovka za psovko leti na ubogo skupino hišnih kaznjencev, kateri so se tresli, kakor slamnata bilka.

Katero napako je sedaj našel kadet?

Joj! brke niso bile v redu zasukane in to ga toli razsrdilo.

Takoj se je moralo to popraviti, ter v tretje nastopiti, kadet je bil konečno zadovoljen, kajti brke bile so istinito izvrstno zasukane, sploh vse je bilo v največjem redu; nato jih pouči, da morajo biti vedno tako urejeni, posebno je še povdarjal o zasukanju brk, ker se o tej priliki pogladil pod nosom — toda na žalost ni imel kaj prijeti.

To opazil je na pragu stražnice stoječi vojak Vazilij Vucemilovič, ter se o tej priliki nehote glasno nasmejal in odšel v stražnico. Toda prepozno! Kadet zapodi hišne kaznjence „do vraga" ter pride jeznim obrazom v stražnico. Straža je morala takoj nastopiti in ubogi Vazilij slišal je toliko psovk, da jih bode še pomnil isto, ko ne bode več nosil vojaške suknje.

Radi nedolžnega smeha Vazilija morala je straža tekom popoludneva še neštevilnokrat nastopiti, radi njega je bila cela straža psovana.

Dobrosrčni Vazilij je seveda obžaloval svoj nepremišljeni smeh. Prosil je odpuščanja zapovednika straže Jovan Aračiča, kakor tudi ostale tovariše, in ker je bil pri stotniji obče priljubljen, odpustili so mu radi, ter se potem skupno smejali kadetovi jezi. (Konec prih.)

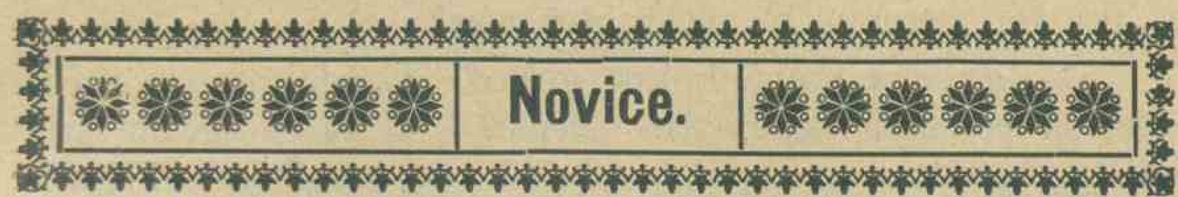

— **Osebne vesti.** Premeščena sta okrajna sodnika gg. Ivan Guzelj iz Cerknega v Komen in Viktor vitez Frölich iz Bovca v Komen. — Za okrajna sodnika sta imenovana pristava gg. Viktor Abazhizh v Sežani za Bovec in Ivan Dougan v Voloski za Cerkno.

— **Učiteljska imenovanja.** Za nadučitelje so imenovani gg. Engelbert Kavčič pri Sv. Križu, Anton Žibert na Ježici in Ivan Sonc v Preski. — Gdč. A. Gerstenmayr v Št Vidu pri Zatičini je imenovana za definitivno učiteljico istotam. — Kompetenčnim potom so premeščeni gosp. Konrad Mali iz Zagorja v Zagorje-Toplice, gdč. Fr. Bayer v Knežak, gosp. Potokar iz Drage v Št. Lorenc in gosp. Fr. Grailand iz Mirne peči v Kostanjevico. — V status kranjskih učiteljev sta bila uvrščena gg. Mihael Kosec in Josip Tratar. — V pokoj je šel gosp. Josip Traven v Naklem.

— **Promocija.** Koroški Slovenec, g. Ferdo Müller, c. kr. avskultant v Mariboru, je bil te dni na graškem vseučilišču promoviran doktorjem prava.

— **Državna podpora.** Za zgradbo škarpe ob Kokri nasproti vasi Breg je dovolilo poljedelsko ministrstvo 320 K podpore. Tretjino stroškov je prevzel deželni odbor.

— **Za Prešernov spomenik** je daroval gosp. Josip Gorup na Reki 500 kron.

— **Družba sv. Cirila in Metoda glavni dedič.** Umrli trnovski dekan, slovenski pesnik veleč. gosp. Ivan Vesel je svojim glavnim dedičem imenoval družbo sv. Cirila in Metoda.

— **Razdelitev obleke mej ubožno šolsko mladino v Ljubljano.** V okrašeni telovadnici prve mestne deške šole se je vršila v soboto skromna, pa prav prisrčna slovesnost: ubožna mladina ljubljanskih ljudskih šol je prejela toplo zimsko obleko, ki so jej jo oskrbeli požrtvovalni dobrotniki. V vrsti teh blagih dohrotnikov je prvi cesarski svetnik Ivan Murnik, ki tudi v svoji hudi bolezni ni pozabil otročičev, ampak je odbor gospej za razdelitev obleke izdatno podpiral in skrbel, da je bilo obdarovanih kolikor mogoče veliko število ubožnih otrok. Poleg gosp. ces. svetnika Murnika si je največ zaslug za letošnje obdarovanje ubožne mladine pridobila gospa Franja dr. Tavčarjeva, ki posnema rajno dobrodelno gospo Murnikovo. Slavnost je pričel s svojim nagovorom č. gosp. J. Mlakar, mestni katehet, ki je otročiče opominjal k hvaležnosti, dobrotnikom pa v lepih besedah opisoval plačilo Onega, katerega so v otročičih obdarili. Darove so učencem in učenkam z veliko ljubeznjivostjo razdelili deželni predsednik Viktor baron Hein, deželni glavar O. pl. Detela in gospa Franja dr. Tavčarjeva. V imenu obdarovancev sta se zahvalila en učenec in ena učenka. Slavnosti se je udeležilo veliko odličnega občinstva, zlasti izmej učiteljstva.

— **Komorni virtuoz Fr. Ondříček** priredi v soboto v veliki dvorani „Narodnega doma" koncert. Ondříček je jeden prvih vijolinistov na svetu in je torej umevno, da se za njegov koncert vse zanima.

— **Značilne razmere.** Uradno je dokazano, da se v konsumu na Bledu prodaja ponarejeno vino, in da je to ponarejeno vino pravi strup.

— **Ogled justične palače** Te dni se je mudil višjesodni predsednik graški grof Gleispach v Ljubljani in si je pri tej priliki natančno ogledal novo justično palačo.

— **Napredek v domači obrti.** Ljubljanska tvrdka Žabkar je otvorila prvo slovensko železolivarno. Ta livarna je urejena po najnovejšem načinu, ter se zamore zliti železa v isti 150 000 *kg* na dan. Živela resnična narodna naprednost!

— **Porotno sodišče v Ljubljani** je oprostilo 29letnega kajžarja Jakoba Mlakarja z Gore pri Idriji hudodelstva uboja in obsodilo 18letnega Franca Roveta iz Zaloga radi težke poškodbe na štiri leta, Franca Lokarja radi posilstva na pet let, obravnava proti Francu Kobalu iz Podkraja bo v prihodnjem zasedanju. Mesarski pomočnik Fr. Zupančič iz Duplic je bil radi hudodelstva tatvine, javne posilnosti in vlačuganja obsojen na 6 let težke ječe. — Peter Giulani, Anton Perusin in Ivan Sieger, vsi prisiljenci, so bili obtoženi radi hudodelstva nečistosti zoper naravo in obsojeni prvi in tretji na šest mesecev, drugi pa na šest let. Hlapec Miha Hribar iz Rodice je bil radi tatvine obsojen na 4 mesece zapora, Andrej Lampič iz Bizovika pa radi uboja na pet let zapora.

— **Državnozborska volitev iz pete kurije** se je vršila v sredo. Oddanih je bilo 54229 glasov. Izvoljen je bil dr. Šusteršič, ki je dobil 38236 glasov. Jelenc je dobil 11812 glasov, Kopač pa 3847 glasov V Ljubljani je dobll dr. Šusteršič 1204 glasov, Jelenc 1236, Kopač pa 685.

— **»Turnerji« v Idriji.** Kakor posnemamo iz ljubljanskih listov, so minolo soboto zvečer in v nedeljo razgrajali po Idriji nemški „turnerji", ki so došli tja na „Barbarafest", dasi je bilo naznanjeno, da se bo veselica vršila s sodelovanjem filharmoničnega društva iz Ljubljane. Ti turnerji so pač poosebljena surovost, pravi divjaki, kar so pokazali že neštevilokrat in tako tudi zadnjič v Idriji, kjer so na brezstiden, divjaški način izzivali Slovence, ter, ko je mej istimi končno vender zavrelo — streljali nanje. No, pozabiti ne smemo, da se ti turnerji po ogromni večini rekrutujejo iz slovenskih narodnih poturic in drugih mlečnozobnikov.

— **Lepa pridobitev koroških Slovencev.** Dne 5. t. m. so se vršile v Hodišah poleg Celovca občinske volitve, na katerih so po velikanski borbi prvič zmagali Slovenci v II. in III. razredu. Doslej je namreč bila ta občina v rokah nemčurstva. Volilci so prišli na volišče v polnem številu. Slava in naprej!

— **Šola s — trinajstimi učenci!** Ta — posebnost je „nemška" šola v Lipici na Koroškem. Ta trinajstorica

otrok se razkrutuje iz raznih sosednjih šolskih okrajev. V drugih šolah so otroci natlačeni, tu pa se vzdržuje posebna „nemška“ šola za — 13 otrok! Za tisoče naših otrok pa nimamo Slovenci v Trstu ni jedne šole! Pa seveda, saj gre za — slovensko šolo!

— **Razmere v Trstu.** Tržaški irredentovci so hkrati prišli na idejo, da bi se naj postavilo na velikem trgu pred magistratom spomenik italijanskemu pesniku Danteju in se je določil ta prostor že kar v dotični občinski seji, ne da bi se stvar poverila prej odboru. Vzrok tej naglici je, ker se je odbor za zgradbo spomenika umorjeni cesarici Elizabeti obrnil do občinskega sveta, da bi mu prepustil primeren prostor na velikem trgu in tudi v ta namen — podporo. Da bi to preprečili, so irredentovci hiteli določiti prostor spomeniku Danteja in tako pokazali, da jim je ljubši italijanski pesnik nego avstrijska cesarica — Bivši tržaški župan dr Dompieri, katerega je hotela kandidirati za V. mestno skupino progresovska stranka, je ta mandat odklonil, pač pa sprejel istega od stranke neodvisnih meščanov, ki se je ustanovila. Progresovci so radi tega silno potrti.

— **Tudi to treba zapisati!** Med volilnim činom v Spodnji Škofiji je prišlo par pijanih poglavcev k tamošnji cerkvici ter začelo zvoniti na vse pretege! Zvonenje je trajalo nad pol ure! Potem šele je prišel „redar“, in je mahaje z roko od daleč zabranil nadalnjo razbijanje nedolžnega zvona! Take ostudnosti se smejo vršiti le še v — tužni Istri!

— **Kričeča ilustracija!** Neki Eler Matija je, ko je prišel v volilno dvorano, pokazal laško glasovnico na zelenem papirju. Neki ud komisije je rekel na to: „Dobro, vi ste v listi“! — Kadar pa je naš Matija skril laško glasovnico in je izjavil, da voli za narodno slovensko stranko, je pa isti ud komisije izjavil — da Elerja ni v listi! Hočete-li bolj kričeče ilustracije, kako se delajo volitve v Istri!

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** so od dne 1 do 28. novembra poslali prispevkov p n. gospoda in društva: Upravništvo „Slov. Naroda“ 118 K 54 h, inž. Sbricaj in dr. Jan v Gorjah 4 K, podružnica v Žalcu 60 K, ženska podružnica v Kamniku 110 K, G. Hočevar na Dunaju zbirko 3 K, podružnica Medgorje (Kor.) 36 K, Št. Pavlič v Zagorju ob Savi zbirko 6 K, moška podružnica v Škofji Loki 83 K 30 h, tvrdka Iv. Perdan od vžigalic 400 K, ženska podružnica v Št. Jurju ob juž. železnici 50 K, moška podružnica v Mariboru 354 K 64 h, Jul. Južna od Sv. Jurja ob Taboru iz nabiralnika 5 K, iz Fr. Peklarjevega nabiralnika v Dolu 4 K, župnik Avg. Skočir v Gradcu 60 K, Iv. Gričar v Ljubljani hranilno knjižico v vrednosti 10 K, Gerta Gomilšak v Gradcu 4 K, upravništvo „Soče“ v Gorici 22 K, Val. Repinec v Premu 2 K, žup. Jan Kuncę pri Sv. Jurju ob Ščavnici zbirko 17 K 27 h, Ferdo Poljšak v Zagorju ob Savi zbirko 10 K, žup. Iv. Sakser ob Slomškovi stoletnici 4 K, Jos. Bunc v Bovcu zbirko 2 K 40 h, vesela družba na gostiji pri Sv. Antonu v Slov. Goribah 6 K, žup. Jos. Ateneder na Polzeli zbirko 15 K, žup. A. Vraz in kaplan Iv. Jodelj pri Sv. Antonu v Slov. Goricah 4 K.

— **Pod oknom.** Samospev za bariton s spremljevanjem klavirja. Ob stoletnici Prešernovega rojstva zložil dr. Gojmir Krek. Založil L Schwentner v Ljubljani. Cena K 1·60 vin. „Luna sije . . .“ kdo ne vé, kako priljubljena in razširjena je ta krasna Prešernova pesem med našim narodom! In čudo ni, saj je že tekst sam na sebi tako melodijozen, tako vabljiv in sladak, da mu ni težko bilo iskati primere. Tudi v sedanji obliki bo gotovo ugajala vsakemu ljubitelju umetniškega pevskega in glasbenega užitka. Priporočamo to skladbo, sosebno čitalnicam in drugim društvom. — Pri L. Schwentnerju v Ljubljani je naročiti tudi skladbo: Zimska idila. Balada. (Besede A. Aškerca). Za srednji glas s spremljevanjem klavirja, uglasbil Risto Savin. Cena 1 K. — Skladba je prijateljsko posvečenje gosp. dr. Beli Stubecu.

— **Prešeren in slovanstvo.** Pod tem naslovom je izšla v Schwentnerjevem založništvu v Ljubljani razprava, katero je napisal profesor Fr. Ilešič za Prešernovo številko „Ljubljanskega Zvona“, a jo je uredništvo radi nje obširnosti (z ozirom na preobilico raznih drugih doneskov) moralo odložiti. Razprava je razdeljena po sledečih točkah: I. „Kranjec — Slovenec“ (v Prešernovih poezijah); II „Prešeren in slovanska narečja“; III. „Prešeren in ilirizem“; IV. „Zakaj je bil Prešeren zoper ilirizem“; V. „Prešeren in slovenski narod“, ter še jedna VI. točka, v kateri pisatelj dokazuje, da — ni Prešeren odgojitelj slovenskega naroda. Prof Ilešič nam je pokazal v svoji razpravi, da stoji on na popolnoma drugačnem stališči ozirom na Prešerna, nego stoje drugi slovenski književniki, ter nam prikazuje našega pesnika v popolnoma drugačni luči, nego n. pr. svoje čase gosp. Stritar. Razprava je zelo zanimiva in priča, da si je prof. Ilešič glede pomena pesnika Prešerna za slovenski narod ustvaril svoje samostalne, posebne nazore. Radi te razprave se najbrže vname v nas zanimiva polemika. Priporočamo to brošurico najtopleje. Naroča se pri založništvu L Schwentner v Ljubljani za ceno 70 h., po pošti 75 h

— **Umrl** je v Trnovem pri Ilirski Bistrici na Notranjskem dekan gosp. Ivan Vesel. N. v m. p.!

— **Mlada vdova.** Te dni se je poročil Andrej Kordon na Dolih pri Litiji s 16 letno Alojzijo Irtovo s Stranskega vrha. Ženitovanjska pojedina je po „Slovencu“ trajala tri dni in dva dni potem je pa mladi mož umrl.

— **77letni starček kot goljuf.** Te dni so se pred celjskimi porotniki razpravljale sleparije, ki so se zgodile pri nemški hranilnici v Konjicah. Tajnik te hranilnice, 77letni Tomaž Srabotnig je v 191 slučajih ogoljufal hranilnico za 41608 K. Srabotnig je bil obsojen na daljšo ječo.

— **Iz vode potegnil** je v Ljubljani policaj Ivan Pavlinc 11letnega Maksa Velkavrha in ga rešil gotove smrti.

— **Tat ulomil** je v Sevnici v trgovino gosp. Gustava Schallta ter je ukradel okolu 556 gld. Za popotnico si je vzel tudi košček sira.

— **Uboj.** Dne 9 t. m., ko se je v Št. Vidu izvršil misijon, je prišlo mej fanti do pretepa. Jeden je bil tako uklan, da je takoj umrl, drugi pa je bil nevarno ranjen.

— **Na smrt obsodilo** je celovško porotno sodišče 33letno Katarino Skant iz Borovelj, ki je svojega 11mesečnega otroka vrgla v Dravo.

— **Slovo nadvojvode Salvatorja** od priljubljenega mu Zagreba je bil nov dokaz, kako se je Zagreb omilil nadvojvodi, in kako se je le-ta omilil narodu hrvatskemu. Nadvojvoda je v ponedeljek zvečer odvel svojo rodbino iz Zagreba, a pri slovesu je sodelovalo vse mesto. Na peronu so se sešli dostojanstveniki, ki so pričakovali, da se pripelje nadvojvoda, a na kolodvoru in okoli istega je mrgolelo na tisoče občinstva. Ko se je bližal voz nadvojvode, gromelo je živio-klicev. Ovacije so bile spontane, srčne, impozantne; gospe so metale cvetje. Nadvojvoda se je zahvaljeval po vojaški, soproga in mali nadvojvode pa so mahali z robci. Poseben utis je napravilo na občinstvo, ko so mali nadvojvode in nadvojvodkinje vzklikali na vse strani: „Z Bogom!“ Ko je vlak zapuščal kolodvor, je vsklikalo in mahalo z robci, a nadvojvodinja, ki je stala pri oknu vagona, se je ganjeno zahvaljevala na vse strani. V „Agramer Tagblattu“ čitamo še te-le podrobnosti: nadvojvoda je bil ves bled od ginjenja; in ko je vstopil v vagon, je še enkrat vskliknil: „Pozdravljam še enkrat lepi Zagreb. Živeli Hrvati!“ Otroci nadvojvode so v jednomer klicali „hvala“ Nadvojvodinja je odredila, da je najeti hrvatske

vzgojiteljice, da mali nadvojvode in nadvojvodinje ne pozabijo hrvatski. Tako časti narod one, ki ga — imajo radi.

— **Znižanje vožnih cen za učečo se mladino na južni železnici.** Obratno vodstvo južne železnice v Trstu naznanja, da se bo oziralo pri dovoljenju polovične vožne cene na južni železnici za šolsko mladino odhajajočo z doma v šolo ali vračajoč se iz šole na poči.nice na dom, le takrat, ako bodo dotične prošnje opremljene in sicer: za one, ki obiskujejo šole, na katerih se ne plačuje šolnine, z ubožnim listom, katerega sme izdati le občina ali pristojna politična oblast, za visokošolce, dijake srednjih šol in sploh vseh onih učnih zavodov, na katerih se plačuje šolnina, dovoljevala se bode znižana cena le takrat, ako dokažejo in sicer s potrdilom šolskega vodstva, da so deloma ali popolnoma oproščeni šolnine. Na prošnje, ki ne bi bile opremljene s takimi spričevali, se ne bo jemalo ozira.

— **Madžarska vročekrvnost** vidi se v tej črtici. V nekem malem ogrskem selu imeli so vaško veselico in cigansko godbo. Po običaju naročil je bogat mladenič, da mu zaigrajo pesem, katero si zbere sam. Cigan je bil voljan, toda oglasi se drug, revnejši mladenič, češ, da ima on pravico, sedaj zahtevati pesem, ker jo je že naročil in tudi plačal. Cigan pa, ne meneč se za to, je ugodil želji bogatejšega. Drugi dan sreča mladenič cigana, skoči k njemu rekoč: Žalil si me včeraj pred vsemi, danes pa te hočem za to ubiti. Cigan hoče zbežati, toda v istem hipu mu porine mladenič dolg nož v prsa, da se zgrudi mrtev na pot, in vse to radi jedne — pesmi.

— **Čuden otrok.** List „Bošnjak“ poroča, da ima težak Okič iz Otoka fantka treh let, kateremu so začele poganjati brke takoj po njegovem rojstvu. Danes ima že brke, katerih bi se ne sramoval nobeden mladenič. Fantek ustaja po noči. nalaga drva na ogenj in sedi pri oknu do zore. Potem pa hodi spat. Deček je sicer do cela normalen.

— **Samomor iz radovednosti.** V Varšavi se je nedavno obesil neki 14letni židovski deček, ki je bil duševno zelo razvit in je imel posebno nagnenje do znanosti. Pustil je mal listek, na katerega je napisal: „Obesil sem se iz radovednosti. Prerad bi vedel, kaj se godi na onem svetu.“

— **Mladina pri sv. očetu.** Iz Rima nam pišejo z dne 29. nov.: Danes se je rimska učeča se mladina poklonila sv. očetu. Bilo je je okoli 30.000. Ko so prinesli sv. očeta v cerkev sv. Petra, bilo je navdušenje otrok nepopisno. Deklice so od samega veselja metale svoje rutice v zrak, dečki pa klobuke. Po dovršenih litanijah so sv. oče blagoslovili otročiče. Potem so jih nesli v njih stanovanje, toda kar se še nikdar ni zgodilo, vrnili so se med otročiče, ker vpitje mladih grl po sv. očetu ni hotelo miniti. Radostno ginjeni so jih še parkat bjagoslovili.

— **Tatinstvo na italijanskih poštah.** Italijani so hudi na Švicarje. Zakaj? Ker švicarske pošte ne sprejemljejo zavojev za Italijo, ako pošiljalca izrecno ne opozorijo na italijansko „navadico“, da se sistematično oropa vsako pošiljatev vsebine, zaradi česar ni nikomur svetovati, da bi italijanskim poštam izročal kakoršen si bodi vrednostni predmet. V istem smislu se je izrazil predsednik švicarskih pošt v uradnem pismu, nasproti italijanskemu ministru za pošte. Žalibog, da tudi to svarilo ni imelo nobenega uspeha. Tatovi na italijanskih postajah nadaljujejo svoje delovanje, ne da bi jih mogla oblastva zagrabiti za — dolge prste.

— **Žena anarhista Brescija izginila.** Kakor javljajo amerikanski listi, je žena Kajetana Brescija izginila iz svojega bivališča v West-Hobokenu in se ne ve kam. Bržkone so jo prijatelji Brescija povabili k sebi ter bodo skrbeli za njo in za otroka.

— **Izseljevanje v Ameriko narašča.** Iz računa, kojega so napravili uslužbenci „Barge Office“ v Novem Jorku, je razvidno, da se je ukrcalo v tamošnji luki povprečno vsaki dan od 1. julija t. l. po 1000 izseljencev. Število vseh izseljencev t. j., ki se izkrcajo tekom jednega leta t. j. od 30. junija l. 1900. do istega dne prihodnjega leta, gotovo preseže 450.000. To bode največji jednoletni kontingent, ki se je izselil od l. 1892. v Ameriko.

— **Nemški kulturonosci.** V nekem nemškem listu se pritožuje dr. Hans Wagner zoper deželnega poglavarja v nemški vzhodni Afriki, generala Liberta. Wagner trdi, da hoče pred sodnijo dnkazati, da ja Libert samo v eni vasi ukazal umoriti 40 ljudij, ki niso mogli plačati nekoliko vinarjev davka in da je dal Libert zaradi hišnega davka umoriti 2000 ljudij.

— **Carjevo zdravje.** Iz Livade javljajo: Poročilo o carjevem zdravju izdano dne 6. t. m. pravi: Car je spal dobro vso noč, subjektivno se počuti zelo dobro; isto velja glede dušnega stanja. Temperatura in utripanje je redno.

— **Najnovejše o Edisonu.** Edison dela poskuse, da bi se vse snovi, ki so v oglu, porabile. Sedaj se po njegovem zatrdilu zgubi 90 odstotkov snovi. Poskusi so se Edisonu že deloma posrečili, kedar pa se mu popolnoma posrečijo, tedaj se bode sedanji sistem gonilne moči popolnoma spremenil.

— **Velikanski predor** se zida na veliki severni železnici združenih amerických držav. Predor bo prodrl Cascadsko gorovje v državi Washington ter je 7 metrov visok in 6 metrov širok, dolg pa — 4 kilometre. Predor delajo že tri leta.

— **Kitajci** so naredili na mandžurski železnici škode za 10 milijonov rubljev. Razdejali so tir in brzojavno zvezo 300 kilometrov daleč, vse postaje požgali, 650 vagonov in 17 lokomotiv razbili.

— **Zarubljen spomenik.** Čudna usoda zadene spomenik, postavljen za očetnjavo padlim junakom v Preoriji (država Illionis). Ta spomenik so ob navzočnosti predsednika Mac Kinleya leta 1899. slavnostno odkrili — dasi ni bil še plačan ter je bilo od 50.000 dolarjev stroškov pokriti še celih 13.000 dolarjev. Od tega dne nabiranje darov kar ni šlo od rok in dne 6. novembra je bil predlog, naj ta dolg pokrije občinska blagajna — odklonjen. Ustvaritelju spomenika ni torej ostalo druzega, nego — tožbena pot in sedaj je spomenik zarubljen, in ako ga zadnji hip ne reši kaka blaga in — bogata „duša“, bo spomenik javno prodan na dražbi, da se s tem pokrijejo stroški.

— **Razstava na otoku sv. Helene.** Anglež je kramar. Povsodi ve dobiti svoj dobiček. Sedaj prirejajo sinovi Albijona razstavo na otoku sv. Helene, kjer bo lahko vsakdo, komur ni predaleč do sv. Helene, občudoval izdelke burskih ujetnikov, zlasti krasne rezbarije od lesa.

— **Znižana cena brzojavkam na Kitajsko.** Vojno ministrstvo javlja, da je uvelo skupne brzojavke za polovično ceno za občevanje med vojaki na Kitajskem in njihovimi tukajšnjimi sorodniki. Poslednji imajo poslati brzojavke mornarskemu poveljstvu na Dunaju, in sicer v „živem“ jeziku, torej tudi v slovenskem ali hrvatskem. Šifriranih depeš se ne sprejema. Mornarsko poveljstvo pošlje potem več takih brzojavk skupaj c. in kr. eskadri na Kitajskem, ki jih razdeli adresantom. Cena za besedo znaša 3 krone 50 vin.; ves naslov se računa za eno besedo.

— **Poraba čaja in kave.** Glasom poročila londonske trgovinske zbornice porablja Anglija sama več čaja na leto nego vsa ostala zemlja, namreč vsaka oseba po 6 funtov na leto. Na Ruskem in v severni Ameriki, kjer vender tudi ljubijo čaj, ne doseza poraba niti jednega funta za osebo, na Francoskem le pol funta, na Nemškem le nekaj nad eno desetinko funta. Vsega skupaj je prošlo leto znašal uvoz čaja na Angležko 189 milijonov funtov, in sicer 40 milijonov s Kitajskega in Japonskega, 249 milijonov pa iz Indije in s Ceylona. Narobe pa je s porabo kave. Kanadijci porabijo le

okolu en funt na leto, Avstrijci po dva, Francozi nad štiri, Nemci nad šest, Američani nad ednjast, dočim rabi vsak Angež povprečno le sedem desetink funta kave na leto.

— **Dinamit se je razstrelil v jami.** V jami Fenelon blizu Anichena na Francoskem je vsled neke nesreče eksplodiral dinamit v zaboju. Okoli 50 delavcev je ponesrečilo in od teh je več nego polovica mrtvih. Precej so začeli reševati ponesrečence, toda nekoliko so se zamudili, ker so zašli v drugo jamo, zvano „Louis". Izvlekli so 16 mrtvecev, od katerih so le nekatere spoznali, drugi pa so bili tako grozno raztrgani, da jih niso mogli spoznati. Ranjenci, katere so izvlekli iz jame, so skoro vsi težko poškodovani in bode večina njih vsled zadobljenih ran umrla. Oblasti so vpeljale strogo preiskavo, da se izve, kdo je nesrečo zakrivil.

— **Čudna smrt.** Braziljski zdravnik opisuje v francoskem listu „La Nature" nastopni nenavadni slučaj: V mestecu Muhao, v državici sv. Pavla je bil neki Mulat lovec. Nekega dne ga je vgriznila v prst kača. Mulai si je takoj odsekal prst in ga pustil na panju. Ko je prišel tretji dan, ko je bil zdrav, zopet k panju, je našel ondi same kosti, posute z neštevilnimi črnimi mravljami, zvanih sarassara, ki so prst docela objedle. Tudi Mulata so mravlje napadle in ga vgriznile na vratu, na levem licu in v roke. Ponoči so me pozvali k njemu. Njegovo stanje je kazalo vse simptone zastrupljenja; žal, da je prišla pomoč znanosti prekasno, in nesrečnik je umrl v strašnih bolečinah.

— **Darovi egiptovskega khedive sv. Očetu.** „Osservatove Romano" javlja, da je nedavno egiptovski khedive, t. j. podkralj, poslal sv. Očetu raznih dragocenosti, seveda le po svoji starosti in redkosti. Tako je med drugim vaza, ki izvira iz gornjega Egipta še iz leta 4000 pred Kristusom, kar znači pečat na vazi egipčanskega kralja. Dalje je lesena ladija z lesenimi figurami šestih veslačev. Take ladije so se nahajale v starih egiptovskih gradovih kot podoba tedajne vere, da morajo duše pravičnih umrlih prevoziti temno reko, da pridejo v blaženi raj. In tretjič je velika škatja, v katero so metali Egipčani vsakovrstne male kipe, kateri naj bi pomagali umrlemu, da prej doide v raj. Ta zabojček izvira iz časa kralja Salomona, kakor je čitati na starinskem delu. Darovi egiptovskega podkralja zastopajo torej dobo od kralja Faraona do bizantskega gospodstva.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 14. decembra 1900. Pšenica K 7 50 h, rž K 6.80 h, ječmen K 6.— h, oves K 6.— h, ajda K 5 50 h zaradi slabe kvalitete, proso K 7.— h, turšica nova K 5.70 h, stara K 6 70 h, leča K — — h, fižol ribničan K 10.— h, koks K 10 50 h, mandolon K 9.50 h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

J. Blasnikova tiskarna

v Ljubljani na Bregu št. 12

se priporoča sl. občinstvu v zvršitev vsih tiskarskih del, kot: **knjige, brošure, okrožnice, naslove na pisma, pisma, kuverte, račune, vizitnice, cenike, jedilne liste, programe za veselice, naznanila** (plakate), itd. itd.

Tudi izvršuje edina v Ljubljani **litografiška dela v eni ali večih barvah.**

Vse po najnižji ceni okusno in hitro.

V zalogi ima mnogo **knjig** za **mladino** ter razne **muzikalije.**

Cenik se pošlje zastonj in poštnine prosto.

Loterijske srečke

V Brnu dne 12. decembra t. l.: 24, 35, 80, 85, 9.
Na Dunaji dne 7. decembra t. l.: 69, 67, 51, 52, 81.
V Gradci dne 7. decembra t. l.: 7, 59, 81, 36, 11.

100—300 gold. na mesec

zamorejo osebe vsakega stanu na vsakem kraju gotovo in pošteno brez kapitala in zgube zaslužiti z prodajo postavno dovoljenih državnih papirjev in srečk.

Ponudbe sprejme **Ludwig Oesterreicher,** Deutsche Gasse 8 Budapest. (2—10)

Nikaka skrivnost ni več

napraviti si vsakdo doma sam brez vsake priprave in težave najfineje likerje po francoskem zistemu s pomočjo ekstraktov, ki stanejo za napraviti po **5 litrov** likerjev: **Tropinovec, Absinc, Vermut, Ruski pelinovec, Češki liker, Kimel** po **80 kr.; Slivovec, Rum, Češnjevec, Alaš, Alpski liker** po **85 kr.** in **Konjak, Benediktinec, Chartreuse, Pilzenski liker** po **95 kr.** Razpošiljam proti predplačilu v znamkah ali poštno nakaznico; po poštnem povzetju **10 kr. več.** Vsaki pošiljatvi pridenem navodilo, kako se napravi liker. Preprodajalcem, če naročijo več blaga mnogo ceneje. (23—25)

Anton Rukavina

Trst. Via Belvedere št. 23.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.